

Tři králové

Albrecht Dürer, *Klanění tří králů*, olej na plátně, 98×111 cm, 1504, Florencie, Galleria degli Uffizi
Tento článek pojednává o „mudrcích“ z biblického příběhu o narození Ježíše. Další významy jsou uvedeny v článku Tři králové (rozcestník).

Tři králové je lidové označení pro "mudrce z Východu", kteří podle novozákonního Matoušova evangelia (Mt 2,1n.) navštívili krátce po narození Ježíše v Betlémě a přinesli mu zlato, kadidlo a myrhu. Bible však neříká, kolik jich bylo, i jména Kašpar, Melichar a Baltasar jim byla přisouzena až na základě středověké legendy. V západní liturgické tradici je svátek Tří králů ztotožněn se slavností Zjevení Páně a církev jej na Západě i Východě slaví 6. ledna.

Tento svátek je svou podstatou totožný se slavností Narození Páně, je dvanáctým dnem Vánoc a fakticky jím Vánoce vrcholí a končí. Svátek Tří králů upomíná na okamžik, kdy se Kristus zjevuje nejen izraelskému národu, ale všem; dává se rozpoznat jako král všech, které zastupují mudrcové z daleka.

Legenda

Podle legendy byli tři mudrci či mágové z bible pohané, hvězdopravci zřejmě z Persie, babylonští kněží kultu Zarathursty. Jejich znalost pohybů hvězd a pozornost vůči nim je spojována s proroctvím z knihy Numeri, kde Balaám předpovídá, že z rodu Jákobova vyjde hvězda, nový král Izraele.

V evangelním příběhu samotném není řeč ani o králích, ani o jejich počtu. Poprvé se o třech mudrcích zmiňuje církevní spisovatel Órigenés na počátku 3. století, který počet tří zřejmě vyvozuje z počtu darů, které Ježíši přinášejí. Označení králové se pak objevuje až v 6. století u sv. Caesaria z Arles (pravděpodobně podle zmínky v 72. žalmu). Počet mudrců však v jednotlivých výkladech kolísá od počtu dvou až čtyři v západní církvi po dvanáct ve východní. Jmen Kašpar, Melichar a Baltazar se jim dostává

*Králové Taršíše a
ostrovů přinesou
dary, budou
odvádět daň
králové Šeby a
Seby.*

— Žalm 72, 10 ČEP

zřejmě až v lidových vyprávěních v 7. století, jsou napsána také na fresce v Raveně datované po roce 560 po Kristu. Prvním, u koho se tato jména spolehlivě objevují, je kancléř pařížské Sorbonny ve 12. století, Petr Comestor.

Středověk je také obdobím, kdy byly těmto jménům přiřazeny jednotlivé dary. Tyto tři dary měly také představovat veškerou hmotu, neboť zastupují veškerá v té době známá skupenství. Jednotliví králové pak podle různých výkladů představují všechna období lidského života; na scénách klanění Tří králů je jeden z nich zobrazován jako mladík, druhý jako muž a poslední jako stařec.

Tři králové nebyli nikdy oficiálně svatořečeni, avšak jsou uctíváni jako patroni poutníků a hříšníků. Ostatky svatých Tří králů podle legendy našla svatá Helena, která je přivezla do Konstantinopole a později darovala milánskému biskupovi. Po dobytí Milána roku 1158 císařem Fridrichem Barbarossou kolínský arcibiskup Rainald z Dasselu převezl tyto ostatky do Kolína nad Rýnem, kde je uložil do chrámového pokladu kostela sv. Petra. Ostatky Tří králů se staly místem úcty mnoha poutníků, jeden z významných zlatotepců Mikuláš z Verdunu pro ně zhotovil relikviář ze vzácných materiálů. Od roku 1948 je tento relikviář umístěn v centrální gotické lodi před hlavním oltářem kolínského dómu.

Skutečnost

Příběh o narození Ježíše, jako i příběhy o narození Hora a Mithry, jsou založeny čistě na astronomii. Před zimním slunovratem Slunce na 3 dny umírá a poté je vzkříšeno. Místo tohoto vzkříšení ukazuje hvězda na východě (Sirius), která ve spojení se **třemi králi**, což je označení pro hvězdy v pásu Orionu, ukazuje přesné místo, kde následující den Slunce vyjde.

K † M † B † a příslušný rok

Požehnání na dveřích fary ve Lstiboři, okres Kolín

V katolických zemích se o svátku Zjevení Páně (6. ledna) píše posvěcenou křídou na dveře domů a chlévů zkratka $K \text{ † } M \text{ † } B \text{ † }$ nebo latinský ekvivalent $C \text{ † } M \text{ † } B \text{ † }$ (nebo $\text{† } C \text{ † } M \text{ † } B$) jako formule požehnání. Místo českého K se používá latinské C (Casparus - Kašpar). Zkratka se vykládá jako iniciály tří králů (Kašpar, Melichar, Baltasar). Původní text zní *Christus mansionem benedicat* – Kristus ať obydlí žehná, ať Kristus požehná tomuto příbytku (po celý rok – proto se za třetí křížek píše letopočet). Tři křížky symbolizují Nejsvětější Trojici, tj. Otce, Syna a Ducha Svatého. Nejsou to tedy znaménka „plus“ mezi iniciálami.